Oświadczenie złożone
przez senatora Piotra Masłowskiego
w dniu 15 września 2026 r.

Oświadczenie skierowane do ministra finansów i gospodarki Andrzeja Domańskiego

W związku z pracami senackiej Komisji Petycji nad petycją nr 874 z dnia 29 lutego 2024 r. (P11-35/24), dotyczącą podjęcia inicjatywy ustawodawczej w sprawie zmiany ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, celem wprowadzenia do niej minimalnej ceny za standardową porcję alkoholu, zwracam się z niniejszym oświadczeniem.

Podczas obrad senackiej Komisji Petycji dyskutowaliśmy nad możliwością wprowadzenia MUP (*minimum unit pricing*), tj. minimalnej ceny za standardową porcję alkoholu, najczęściej definiowaną jako 10 g czystego alkoholu etylowego.

Warto podkreślić, że wprowadzenie MUP przyniesie dodatkowe korzyści fiskalne, w tym potencjalny wzrost dochodów budżetu z podatku VAT, nawet przy utrzymaniu dotychczasowych stawek akcyzy. Jednocześnie mechanizm ten skutecznie przeciwdziała patologicznym praktykom rynkowym, takim jak agresywne promocje (np. „6 + 6 gratis") czy „wyprzedaże" piwa w cenie 0,99 zł za 0,5 l. Zakazy promocji cenowych proponowane w projektach legislacyjnych zarówno Ministerstwa Zdrowia, jak i Ministerstwa Finansów w praktyce mogą okazać się nieskuteczne, podczas gdy prosty i przejrzysty mechanizm MUP realnie eliminuje skrajnie niskie ceny.

Przy zastosowaniu MUP cena butelki piwa o niższej zawartości alkoholu (np. 3,5%) będzie niższa niż cena piwa o wyższej zawartości alkoholu (np. 6,5% czy 17%), analogicznie jak w przypadku napojów spirytusowych. Mechanizm minimalnej ceny za standardową porcję alkoholu w sposób naturalny premiuje napoje o niższej mocy, a więc jest zgodny z celem art. 10 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Doświadczenia państw, które wprowadziły minimalną cenę za porcję alkoholu, w szczególności Szkocji, są bardzo pozytywne z perspektywy zdrowia publicznego. Jak wskazywała na posiedzeniu Komisji Petycji dyrektorka KCPU dr Bogusława Bukowska, mechanizm ceny minimalnej prowadzi do wyrównywania nierówności w zdrowiu: osoby pijące najwięcej, korzystające z najtańszego alkoholu, najbardziej reagują na wzrost ceny i w dłuższej perspektywie odnoszą największe korzyści zdrowotne. W Szkocji w ciągu kilku lat odnotowano wydłużenie życia osób najwięcej pijących o ok. 6 lat.

Z danych Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, opartych na statystykach GUS, wynika, że w 2024 r. dostępność ekonomiczna napojów alkoholowych istotnie wzrosła:

— wzrost dostępności piwa o 13 p.p. (za przeciętne miesięczne wynagrodzenie można było kupić 2 tysiące 103 butelki);

— wzrost dostępności wina o 12 p.p. (313 butelek);

— wzrost dostępności mocnych napojów alkoholowych o 7 p.p. (238 butelek).

W 2025 r. dostępność ekonomiczna alkoholu ponownie wyraźnie się zwiększyła: o 6% w przypadku piwa (2 tysiące 220 butelek) i napojów spirytusowych (252 butelki) oraz o 8% w przypadku wina (339 butelek). Dane te wskazują, że dotychczasowa polityka akcyzowa, w tym tzw. „mapa drogowa", nie zapewnia skutecznego ograniczenia dostępności ekonomicznej alkoholu. Według „skali efektywności kontroli nad alkoholem" (BtG Scale) ograniczenie dostępności ekonomicznej alkoholu odpowiada aż za 40% efektywności działań w tym obszarze.

Warto przywołać opinię ministra sprawiedliwości (DL-VIII.451.7.2025 z dnia 21 listopada 2025 r.) w sprawie rządowego projektu UD147, w której wskazano, że proponowany zakaz sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży po cenie nieprzekraczającej sumy podatku akcyzowego i VAT „wydaje się być regulacją, która wprowadza w praktyce mechanizm minimalnej ceny alkoholu w Polsce". Skoro sam rządowy projekt de facto zmierza w kierunku mechanizmu minimalnej ceny, zasadne jest rozważenie wprowadzenia przejrzystej i jednoznacznej regulacji MUP.

W świetle tych faktów zwracam się do ministra finansów z następującymi wnioskami.

1. Proszę o przedstawienie algorytmu lub modelu analitycznego, na podstawie którego przyjęto, że – zgodnie z wypowiedzią zastępcy dyrektora Departamentu Podatku Akcyzowego i Niektórych Danin Publicznych – wprowadzenie minimalnej ceny za standardową porcję alkoholu mogłoby stanowić cenową zachętę do nabywania napojów o wyższej zawartości czystego alkoholu.

2. Proszę o przedstawienie rzetelnego, merytorycznego uzasadnienia braku zgody Ministerstwa Finansów

na wprowadzenie zasady sprzedaży napojów alkoholowych z zastosowaniem minimalnej ceny za standardową porcję alkoholu (10 g), z uwzględnieniem:

— aktualnych danych dotyczących dostępności ekonomicznej alkoholu;

— wyników badań i doświadczeń państw, które wprowadziły MUP;

— celów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w szczególności art. 10;

— opinii ministra sprawiedliwości wskazującej na to, że w praktyce mechanizm minimalnej ceny wprowadzany jest w projektach rządowych.

Piotr Masłowski